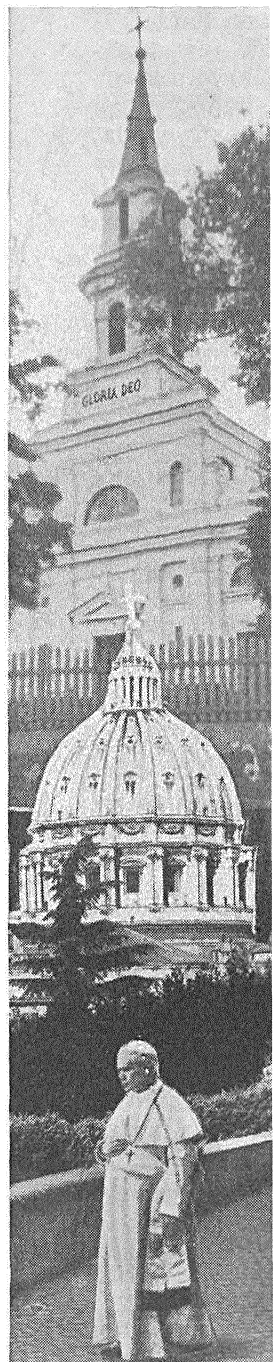
Hod. XIV LIPIEN - VIÈRASIEN 1963 N. 73

ŹNIČ

Biela-ruskaja relihijna-adradženskaja časopis

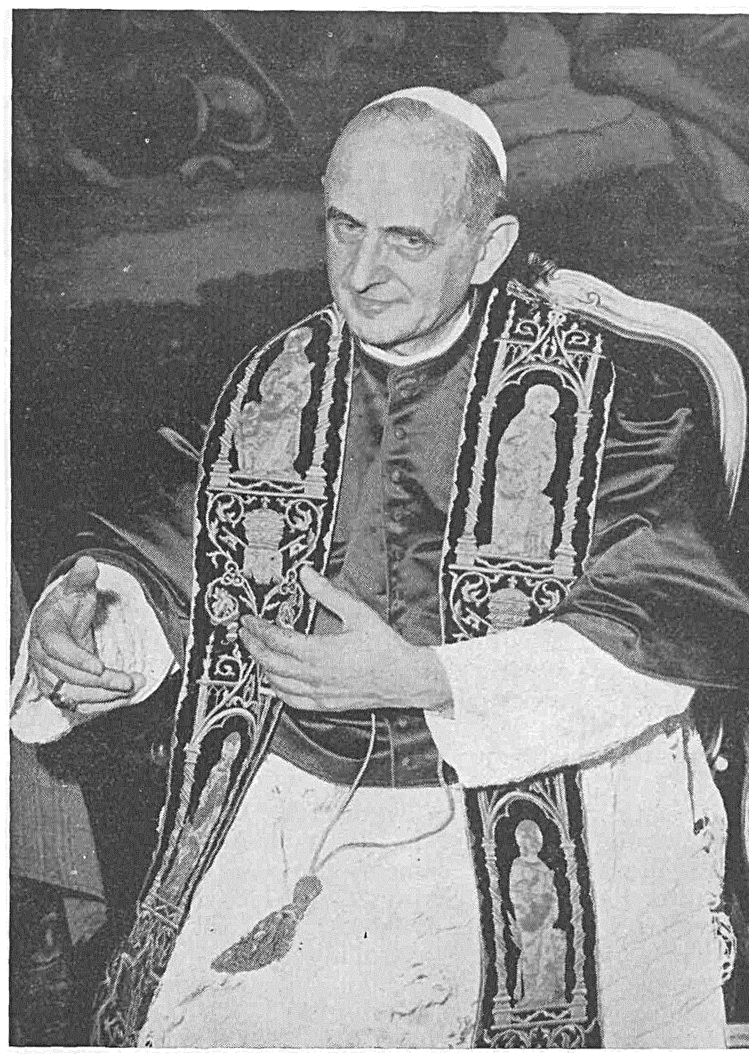
Adres Red: Roma, v. Trionfale, 6415 || Hadav. padp. 3 dal., 1 paasobn. 30 cent.

LA BRACE

HABEMUS PAPAM

Majem Papu! Hetkaj rytualna-uračystaj *abviestkaj z centralnaha balkonu* vatykanskaj bazyliki Kardynał Protodyjakan Alfred Oktavijani — Kali ŭ 10 minut paśla abviestki *źjaviŭsia ŭ va ŭspomnienaj* Ložy bazyliki, rosły, hieratyčny (śviatoha vyhladu), ŭ pontyfikalnych šatach

dnia 21 červienia ŭ hadz. 12 mnt. 12 — paciešyŭ prahna čakaŭšyja vynikaŭ konklavistyčnych vybaraŭ masy narodu na placy Šv. Piatra dy ŭ całym śviecie.

Majem novaha Papu, jaki vybraŭ sabie imia Pavał VI-ty. Jaki źjaŭlajecca 264 nastupnikam Šv. Piatra, Vikaraha Jezusa Chrystusa, niabačnaj a nieśmiarotnaj Hałavy Šv. Eklezii, pryniaŭšaj voś bačnuju fizyjanomiju ŭ asobie Giovanni Battista Montini.

ź biełym zbłažałym abliččam, vydavaŭsia dahłybi kranŭtym, jakby užachnŭtym. Ale mora raziskranych i vivatujučych duš pierad Im na placy uračystym radasnym pryvietam vòmih Jaho raspahadziła.

A zvany hrymlivaj symfonijaj niaumoŭknaj dy patoki śviatła ad tryumfujučaha letniaha sonca, pranizvajučyja les kolumnady j ihrajučyja ŭ fontannach, krasiačy j ahravajučy polichromiju vializarnaj raschvalavanaj hramady — i zusim padniało

PADZIAKI ACHVIARADAUCAM

A.Dubiahu	$ 5.00
C.Chaniauku	$ 5.00
A.Subota	$ 5.00
A.Carneckaj	$ 5.00
Dr.V.Tumasu	$ 4.00
P.Svedu	$ 2.90
A.Bucku	$ 2.00
A.Korbutu	$ 2.00
A.Silvanovicu	$ 2.00
J.Carneckamu	$ 2.00

Jahony rasčuleny nastroj. Padnialisia tady z gestam, čuła-pryvietnym, moŭ abnimajučym usichčysta paajcoŭsku i bahasłaviačyja ruki

avał Šosty! Imia kahadzie pačutaje, a ŭžo asvojenaje, uvieś bo śviet-ža jaho znaŭ dy paŭtaraŭ, jak niešta darahoje i šanoŭnaje, moŭ syntezu ŭciełaŭlonaj Eklezii, Viery... Heta jašče bolš prakonvała j pryciahała da Jaho Śviataści novaha Nośbita imia taho. Imia Apostała Narodaŭ ; Apostała, što staŭsia « ŭsim dla ŭsich » dziela pazyskannia ich dla Chrystusa ; Apostała, što nie adroźnivaŭ ni žyda ni hreka, ni volnaha, ni niavolnika, nia rožniŭ u hanaravanni ani mužčyny, ani žančyny — usie dla jaho byli tolki ludźmi Chrystom adkuplenymi ; Apostała, jaki hanaryŭsia niaznanniem ničoha, aprača Chrystusa dyj toha ukryžavanaha...

Katalikom časta dakarajuć, što iz Papy robiać sabie zastupnika Chrystovaha. Naadvarot — čeść i pavažannie, padlehłaść i lubaść katalikoŭ da Papieža, jak siannia np. da Paŭła VI, addajecca dziela Chrystusa, jakoha Jon reprezentuje, addajecca jakby samomu Chrystu. Biassumniŭna, asabistaja pavaha taho, kaho vybrali Kardynały, jahona dabrata, viera dy vieda, majuć svaju vahu i značennie, ale nie jany samy udastojvajucca tak vysokaj češcihodnaści. Dumajem iz śv. Irenejem, što : *Rymskaja Eklezija jość punktam apory j adnosin usich inšych ;* iz Św. Auhustynam — što *jana jość pasadam Apostalskaj ułady ;* i śv. Ambrožym — što *Eklezija tam, dzie Piotr ;* a z śv. Heranimam — što *niama inšaha Vučyciela pa-za Chrystom,* jaki siannia voś navučaje praz Paŭła VI-ha. Niama vybaru miž Chrystom i Papaj. Chrystus jość praŭdzivy, bačny, nieśmiarotny Hałava Eklezii, jaki ŭ nastupnictvie praz viaki prybiraje postać bačnuju čałaviečuju, źmianianjučychsia Nastupnikaŭ Piatra, čaradujučychsia na jaho pasadzie. Siannia hlądzimo voś užo na 264-ha takoha Nastupnika : Paŭła VI-ha.

ŹMIEŃKA BIOHRAFIČNYCH VIEDAMAK

Radziŭsia 23.IX.1897 z Giorgio i Aghisi Giuditty Montinich ŭ miascov. Concesio, pravinc. Brescia, dzie pakojny rodzič jaho byŭ advakatam. Aśvietu elementarnuju, himnazii j licealnuju atrymaŭ u Ajcoŭ Jezuitaŭ miesta Brescia. Paśla raspačatych studyjaŭ teolohičnych pry Seminaryi tamža byŭ vyśviačany 29.V.1920 ŭ Brescianskaj Katedry j vysłany miascovym biskupam na dalejšyja studyi na universytet Gregoryjanski ŭ Rymie. Tam, pahłyblajučy studyi prava i teolohii, prasłuchaŭ i kurs Litaratury na Rymskim cyvilnym universytecie.

U travieni 1923 byŭ u charaktary supracoŭnika vysłany da Apostalskaj Nuncyjatury ŭ Varšavie. Ale vosienniu tahož hodu byŭ adklikany ŭ Rym nazad na studyi pry Eklezijalnaj Akademii. U 1925 viadzie dušpastyrstva nad universyteckaj katalickaj federacyjaj, i chutka stajecca minutantam Segretaryi di Stato.

Ad 1931 vykładaje historyju papskaj dyplomacyi pry tojža Akademii Eklezijalnaj. A ŭ 1937 naznačajecca zastupnikam Segretaryi di Stato, dzie pracuje až da 1952 h. da naznačennia praz Piusa XII na samoha pro-Sekretara di Stato dla spraŭ zvyčajnych.

Ad prapanavanaj hodnaści kardynalskaj u 1953 adprašvajecca, uvažajučysia zaskromnym na hetkaje stanovišča.

U 1954 atrymoŭvaje z ruk JEm. Kardynała Tisseranta biskupskuju kansekracyju ŭ Bazyl. Sv. Piatra i naznačajecca Archbpam u Milano. Kansekracyi henaj chacieŭ dakanać sam Pius XII, ale nažal niedamahannie ŭ tyja dni Jaho Sviatasci na hetki honar nie dazvoliła.

Kardynalskuju hodnaść atrymoŭvaje ŭžo jak Archbp Miłanski na pieršaj Kansystoryi pakojnaha Papy Jana 23 dn. 15. śniežnia 1958.

Jak dušpastyr najbolšaj dyjecezyi ŭ Milanie, ličučaj nia cełych 4 miljony viernych, adznačyŭsia haračym apastolstvam, akazvajučy intelihentnuju zdolnaść u vyrašanni zaviłych prablemaŭ. Tam daŭ impulsy rucham katalickaj akcyi, asabliva dapamahovaj i raźvićciovaj na poli modernaj techniki, kamunikacyi, radyja, kinematohrafii dy presy. Na sklikanych vialikich kanferencyjach i misyjach Episkapatu pravodzić efektyŭna užyciaŭlennie encykliki « Maci j Vučycielka » ź jejnymi dyrektyvami šyrejšaha idealahičnaha razumiennia chryscijanskich pryncypaŭ.

Na zakančenniž Aktavy molbaŭ na intencyju Unii zaachvočavaje da hetaj akcyi, vykazvajučy takija mudryja słovy, « *Lepš hłybiej ŭzajemna paznavacca, čym zatrymoŭvacca tolki na aspektach nehatyŭnych i palemičnych* ». Zaachvočvaŭ takža da misyjaŭ u dalokich krajoch zamorskich Karyba, Rodezyja, vyjaŭlajučy svaju lojalnaść da adradžajučychsia tam narodaŭ.

U padrychtovie Ekum. Saboru jak Siabra Centralnaj Kamisyi dy inšych adznačyŭsia vialikim dośledam praktyčnym.

PIERŠAJA RADYJAPRAMOVA JAHO ŚVIATAŚCI PAPY PAŬLA VI

Dnia 22 h.m.ŭ hadzinie 11 Jaho Śviataść novavybrany Papa Pavał Šosty, z nahody treciaha aktu obedyencyi (pryrakannia pasłuchmianaści) ad Kardynałaŭ, vyhłasiŭ da ich dy da cełaha śvietu svaju pieršuju Radyjapramovu.

U joj pierš za ŭsio adśviažyŭ u pamiaci Vysokadastojnaj Kalehii Purpurataŭ dy całaje audytoryi słaŭnuju duchoŭnuju spadčynu śviatuju Svaich Papiarednikaŭ, asabliva niepachisna-vaładarnaha ducha Piusa XI, hłybokapavučalnaje mudraści Piusa XII j niazvyčajnaj dabraty Jana XXIII jaki « za karotkaha, ale intensyŭnaha svajho pantyfika u patrapiŭ zdabyć sercy ludziej, takža i dalok praz svaju badzioruju turbotnaść, ščyra-adkrytuju dabratu da ludziej prostych i skromnych, praz vydatna pastaralny charaktar jahonaj akcyi,

a nadusio — čaroŭnyja dary svajho ludzkoha vialikaha serca. Praśviatlennie duš išło ad adnaje jasnaści da druhoje, by toha šybajučaha połymia, až da apošniaj achviary z siabie, pieracierpienaj z takoju siłaju ducha, što kranuła ŭvieś śviet, jakby hramadziačy jaho navokał svajho łoža bolu j dajučy jamu « adno serca j adnu dušu z adnym (zadzinienym) taktam pašany, pakłonu dy malitvy ».

Pieravažnaja častka Našaha pantyfikatu — kazaŭ Jaho Sviataść dalej — budzie paśviačana pradaŭžanniu II Vatyk. Ekumeničnaha Saboru, na jaki hladziać vočy ludziej dobraje voli z całaha śvietu. Voś heta budzie hałoŭnaje zadannie, dla jakoha majem paśviacić Našu atrymanuju ad Boha enerhiju, kab katalickaja Eklezija, zichciejučaja moŭ ściah padniaty nad narodami dalokimi, mahła prychilić da siabie ŭsich ludziej vialikazarnaściu svajho arhanizmu, maładości svajho ducha, uzdatnianniem struktury j šmatjakaściu sił ad usich movaŭ, plamionaŭ, narodaŭ, dziaržavaŭ.

Pieršaj turbotaj pantyfikalnaha ŭradavannia budzie toje, kab što-raz bolej publikavać śvietu, što žadanaje j čakanaje vybaŭlennie jość tolki ŭ Chrystovaj Evanelii ; niama bo pad soncam inšaha ludziam danaha imia, dziakujučy jakomu možam zbavicca ».

« Ŭ śviatle hetaha — dadaŭ Jaho Sviataść — idzie j taja praca nad revizyjaj Kodeksu Kananičnaha Prava, dy dalejšyja natužnyja staranni ŭ napramku vialikich Sacyjalnych Encyklik Našych Papiarednikaŭ dla ufundavannia spraviadlivaści ŭ cyvilnym hramadzkim dy internacyjanalnym žyćci u praŭdzie j svabodzie dy ŭzajemapašanie pravoŭ i abaviazkaŭ ».

Niadvuznačny nakaz lubaści bližniaha, jakoju mierajecca j lubaść da Boha — adciemiŭ Papa — vymahaje ad usich ludziej bolš raŭnapraŭnaha vyrašennia sacyjalnych prablemaŭ; vymahaje pomačy krajom niedaraźvitym, dzie žyćciovy ŭzroviń byvaje niahodny asoby ludzkoje ; j nakładaje abaviazak ščyrejšych dy šyrejšych u skali ŭsieśvietnaj studyjaŭ dla palepšannia žyćciovych abstavin ».

« Adkrytaj ludzkimi dasiahnienniami na poli astronaŭtyki novaj epocy Boh bahasłavicimie tady, kali ludzi patrapiać pryznavacca ŭzajemna bratami, a nie (zajdrosnymi) spabornikami dy ŭładžvacimuć śviet u śviatoj bojaźi Božaj i ščyraj pašanie Jahonaha prava ŭ śviatle sałodkaj miłaści dy supracy ».

« Našym dziełam — kazaŭ dalej Papa — budzie takža natužvać siły dla zachavannia darahacennaha supakoju zhody miž ludźmi ; supakoju, jaki nia jość tolki adsutnaściu vajennych aružnych zmahanniaŭ, ale refleksam žadanaha Boham Stvarycielem i Adkupicielem ładu, vyjavam u kažnaj nahodzie dobraje voli, biespraryŭnym žadanniem dziejnaj zhody, inspiravanaj praŭdzivaju karyściu dla čałaviectva dy nia prytvaranaj lubaściu ».

I kazaŭ dalej Jaho Sviataść : « Našym pontyfikalnym pasłuhavanniem budzie dalejšaje pravodžannie vialikaha dzieła Našaha Papiarednika Jana XXIII : ździejśniennia taho tak čakanaha ŭsimi « unum sint », za jakoje Jon addaŭ svajo žyćcio. Ahulnaje imkniennie da pavarotu adzinstva, baluča razarvanaha ŭ minuŭščynie, znojdzie ŭ Nas adhałosak ščyraje voli j haračaje malitvy, śviedamaj paručanaha Jezusam abaviazku Nam : « *Symon, Symon... ja prasiŭ za ciabie kab nie asłabieła viera ŭ tabie : a ty... padtrymoŭvaj tvaich bratoŭ* »... i chaj viedajuć, što znojduć u Nas zaŭsiodnaje zrazumiennie i prychilnaść, znojduć u Rymie dom ajcoŭski, što ŭzvyššaje padmacoŭvaje novym splendoram cennaści ichniaj historyi, spadčynu ichniaj kultury i ducha ».

I nabližajučysia da kančatku Svaje pramovy Jaho Śviataść, zaklikaŭšy da malitvy j supracy ŭsich z Herarchii dy viernych, źviarnuŭsia z pryvietam da Siabroŭ Śv. Kalehii što « dzialili ź Im tryvohi j malitvy hetych dzion čakalnych », dy svaim asablivym pavažanniem da Bratoŭ Dastojnych Biskupatu Uschodniaha j Zachodniaha ».

« A ŭ asablivy sposab miła Nam — adciemiŭ Jaho Sviataść. — vykazać Našaje pavažannie da Kuryi Rymskaj, zadannie jakoje tak češcihodnaje dy vysokaadkaznaje : davać blizkuju supracu Vikaru Chrystovamu. My peŭnyja, što jejnaja šanoŭnaja dziejalnaść budzie Nam mocnaju pomačču, bo-ž ad daŭžejšaha času viedajem biespasredna jejnu pracavitaść, « pačućcio Eklezijalnaje », rastropnaść čynu, jakija asabliva mieli My nahodu acanić z usimi Biskupami ŭ padrychtavalnaj fazie II Vat. Ekum. Saboru ».

Vykazaŭšy potym adumysłovyja afekty dla kleru śvieckaha j zakonnaha, « kachanym synom dyjecezyjaŭ : Rymskaj i toj Ambrozijanskaj » — Paval VI z asablivym akcentam zajaviŭ : — My žadalib, kab čulisia blizkimi Nam i Braty dy Syny (dzieci) tych krajoŭ, dzie Eklezii pieraškadžajecca karystać iz svaich pravoŭ ; jany pryzvany da bližejšaha udziełu ŭ Chrystovym ukryžavanni, za jakim nastanie — ŭ hetym My peŭnyja — rosśvit jasnaha Zhrobuŭstannia. Jany ŭreščie mahčymuć viarnucca da poŭnaprachtyki ich pastoralnaha ŭradu, jaki z ustanaŭlennia svajho pavinien vykonyvacca dla dabra nia tolki paasobnych duš, ale i nacyjaŭ, u jakich vykonyvajecca ».

Ŭkancy vitajem usich Našych dziaciej u Chrystusie miž jakimi asabliva miłaja Nam moładź advažnaja i šlachotnaja, ŭ jakoj pakładajecca nadzieja na lepšuju budučyniu ; niavinnaja dziatvara dy prostyja čystyja dušy, pakornyja by vołaty ziamli, usie ramieśniki dy rabotniki, pracavitaść jakich tak Nam viedamaja ; ludziej kultury i navukovych dy navučalnych (pedahohičnych) studyjaŭ, žurnalistaŭ i publicystaŭ ; mužoŭ palityki dy Hałovaŭ Dziaržavaŭ — (usich miła ŭspomnić) prosiačy, kab usie j kažny asobna na svaim miescy adkaznaści, dali svoj kantrybut dla pabudovy ładu spraviadliviejšaha na pryncypach ździajśniałnych, zdarovych moralna publična j pryvatna, pacyfistyčnych. Prajchodzić praz uvieś śviet vialikaje połymia viery i lubaści, zapalvajučy ŭsich ludziej dobraje voli, jano rasśvietlić šlachi ŭzajemnaj supracy

j pryciahnie jašče na čałaviectva nazaŭsiody bahaćcie Božaje prychilnaści ŭsiemahutnaje, bież jakoje niama siły, niama śviataści ».

I zakončyŭ Jaho Śviataść hety pieršy Svoj zvarot da śvietu Apostalskim Bahasłaŭlenstvam.

KAB PRAZREĆ...

« Hospadzie Ŭsiespadaru, kab mnie prazreć! »
... Hetak maliŭ kaliś prydarožny ślapy, kłyhajučy vobmackam vulicami Palestyny. Hadami cełymi hetak valendaŭsia, ničoha nia bačačy, ni sonca, ni ziamnoje krasy; kvietak, miłych tvaraŭ ludzkich iz sałodkim uśmiecham; choć viedaŭ, što jany napeŭna isnujuć. Tysiačy rečaŭ jon kruhom siabie vyčuvaŭ, paznavaŭ voščupam, domysłam, ale nikoli nie ahladaŭ ich. nie, tamu, što jany nie isnavali, nia byli rečaisnaściu, tolki tamu, što nia moh ich bačyć; defekt byŭ pa jaho staranie: byŭ jon ślapy.

I voś, pačuŭšy raz, što poblizu prajchodzie cudadziej Nazarejčyk, pačaŭ kryčmà aż raždzirajučym hołasam malić: « Ŭsiespadaru, kab mnie prazreć! »

Hetkaj ślapacie fizyčnaj jošć analohičnaja ślapata moralnaja, duchovaja. Isnuje rečaisnaść niedakranalnaja, nielha paznać jaje voščupam, ni dahledzieć vačyma. Realnaść šmatjakaja i mo šče bolej šmatlikaja, čym taja zapałonienaja prastoram i časam. Nia ŭsie jaje bačać i pranikajuć vokam. I tyja, što nia vidziać jaje, nia śmiejuć kazać, što jana dziela hetaha nia isnuje, chto tak dumaje, chaj pryznajecca skromna, što jon ślapy, dy chaj u hłybokaj rożvidni svajho ducha molić: « Kab prazreć ». A jošć takija niebačučyja, što dziela svaje niechaci nia bačać, nia chočuć bačyć, a zakryvajuć vočy pierad niavyhadnaj dla ich rečaisnaściu. Inšyjež nia vidziać bo i nie cikaviacca, nie ŭjaŭlajuć sabie, kab było što vidzieć; jany tak zmalełyja, što j nia čujuć taje zmalełaci: — tak zżylisia z svajoj ślapatoju, što j zadavolvajucca joju. Mahli zviedać kantynenty, usie planety, usie prastory, nikoli nie zahladajučy ŭ rečaisnaść ducha, jakaja astajecca ŭ ich kampletna nia źviedanaj.

Tak zdaryłasia j toj Valentynie... Šybanuła ŭ prastory, a ničoha nia bačyła, dy naviet i nia šukała, nie damahałasia, bačyć. A spuściŭšysia nazad na ziemlu šče j chvaliłasia: « ja ničoha nia bačyła ». Akazałasia ślapoju aż da trahičnaj samamany, što nia jošć takoju...

ŚVIATOJE PISANNIE I NAVUKOVYJA TEORYI

Razbujanaje balšavickaje biazbožnictva, nia mohšaje vykaranić relihii brutalnym praśledam, chapajecca ciapier tak zv. « navukovych » sposabaŭ, byccam užo nie abražajučych čałaviečaj hodnaści viernikaŭ. Na miesca revalveru j doŭbni, ci kataržnych łancuhoŭ i torturaŭ, maniacca zrabić instrumantam svaje bujanskaje demahohii navuku, jakaja dyktatarskimi nahaniajłami, što zrabili ź jaje svaimi prapahandystyčnymi « ukazami » isnaha idała, prafanujecca faktyčna jak i relihija, nazyvanaja imi ŭ imia toj navuki « nelepostju » = absurdam. Hetkimi ukazami zasypany siannia ŭsie uzhadavaŭčyja ustanovy, škoły, arhanizacyi, redakcyi, jakim zahadana davać na svaich bałonach « navukova-ateistyčny » mataryjał « v pomošč agitatoru »; bož toj agitatar, jakoha mo' vyhadavała kaŭtunskaja banda « bezprizornych », zahnany potym nahajkaju da kazionnaje partvučoby naviet i nia niuchaŭ, praŭdzivaje navuki, dajučaj prava ŭ imia jaje ahitavać. Ale i stajačyja nad imi ichnija inspektary z tytułami « kandydataŭ fiłosofskich nauk » — jak vidno ź ichnich instrukcyjna-palemičnych artykułaŭ — nia bolšaje majuć prava da hetaha. Im pasutnaści zasieŭ u hałavie ćvik (ideafix) nie praŭdzivuju navuku pašyrać i baranić ad umrojenaj « antynavukovaści « relihijnaj, ale apraŭdać svaju pseudonavukovaść i łožnyja teoryi, absurdy svaje revalucyi, aplamlenaj niačuvanaj u historyi zbrodniaj proci praŭdzivych vučonych, jakich jany vydušyli tysiačy dyj siannia jašče katujuć u katarhach i na ssyłkach, adviartajučy perfidna uvahu ad niedarazumienniaŭ histaryčnych z vučonymi adzinkami, spadziajučysia vykryvić pierad niaśviedamaściu šyrokich masaŭ sutnaść tych niedarazumienniaŭ, nia majučuju ničoha supolnaha z relihijaj, jakuju chočuć ačarnić, abiasčeścić, abiassensić i pazbavić usiakaj moralnaj autarytetnaści, kab nia była sudździoju nad ichnimi zbrodniami. Pnucca ŭstavić u dušu suśvietnaj apinii zusim novy śvietahlad, taki imienna, što nia zdolny budzie ich sudzić: śvietahlad arelihijny, amoralny.

Najbolš im pahražaje moralnaść relihii chryścijanskaje, a dziela taho, što taja moralnaść idzie ŭ pary z navukaj, dyk navuku maniacca pierakrucić i uzbroić vastryjom proci chvalšyva pradstaŭlanaj relihii; namahajucca dakazać adnym słovam, što nia tolki jany proci źnienavidžanaj relihii, ale i navuka. Navuka adnak užo siannia tak staić vusoka i pravilna, što jana nie dazvalaje kryŭdzić relihii j vyvodzić proci jaje chvalšyvyja teoryi, jana pamahaje relihii baranicca ad perfidnaj napaści, ceniačy jaje jak sajuźnicu, ŭspamožnuju vysokimi cnotami j vysokim, pradaŭžalnym navuku, śvietahladam.

Najbrutalniejšaja bombardacyja ateistučnaja nastaŭlena proci fundamantu relihii — Piśma Sviatoha, Biblii, vučennie jakoje aśmielvajucca vyšuspomnienyja balšavickija ahitatary nazyvać « nelepoj legendoj »: čamu bo Śviatoje Piśmo nia cikavicca sučasnymi navukovymi teoryjami, čamu ab tych samych rečach havora inakš, naprkł. ab pačatku śvieti itp.? Zakidy hetyja staviacca filazafičnymi małakasosami balšavickimi časta z bunčučnaściu vialikich vynachodnikaŭ praŭdy antybiblijnaj, majučaj zadzivić śviet. A toj śviet daŭno ŭžo hetkija błaznockija zàkidy čuŭ i daŭno sabie vyjaśniŭ hetaje pytannie, pabožna i dalej čytajučy hetuju najpavažniejšuju knihu ŭ śvie-

cie, znajchodziačy ŭ joj nia tolki mudraść da žyćcia moralnaha, ale i zaachvotu da prahresu navukovaha.

Pytannie toje, zreštaj, i nie nadta trudnaje da vyjaśniennia : u časach, kali pisalisia Knihi Piblijnyja nichto nia mohby zrazumieć terminalohii navukovych vyjaśnienniaŭ, jakoje my ŭžyvajem siannia. Toje, što my siannia uvažajem navukovym paznanniem, mahčymaje tolki dla sianniašniaha čałavieka, navučaanaha lohična dumać, daśledžvać pryrodu na padstavie metodaŭ navukovych. Nia mieŭ hetaha narod sučasny autaram, pisaŭšym Bibliju. Zdolnaść paznannia čałavieka zaležyć ad evalucyi asabiestaje ad raźvićcia jaho duchova-nutranych sił. Tamu biblisty j nie stavili tady sabie mety vyvodzić niedarosłamu rozumam čałavieku teoryjaŭ navukovych, jakija siannia cikaviać ludztvo.

Zadanniem Biblii, jak relihijnaj knihi, było pavučennie moralnaje : jana staviła čałavieka pierad pytanniem : C h t o t y j o ś ć (abo adkul ty) dy n a š t o T y ? I daje na heta adkaz vielmi prosty i jasny, kab zrazumieły byŭ tahdyšniamu čałavieku, jak i paźniejšamu razumiejecca :

1) Čałaviek jość ad Boha Ajca ŭsiomahutnaha, ŭsiolubiačaha,

2) stvaryŭšaha čałavieka, kab ź Im ščaliśliva žyŭ. Misyjaj čałavieka było haspadaryć pavodla voli Božaj nad śvietam.

Sposab vošža, jakim Piśmo Sviatoje vyjaśniaje hetyja pytanni jość najpraściejšy, kab byŭ zrazumieły nia tolki siannia, ale i dla pieršabytnaha čałavieka, jaki razumieŭ usio tolki vobrazna, vučonyja bo j abstraktnyja teoryi śvietaskładu j nieabjatnych prastoraŭ pieravyšali jahonyja razumovyja zdolnaści. Jak u V stahodździ pierad Chrystusam hrecki filazof Anassagora prabavaŭ pierakanać svaich sučaśnikaŭ, što sonca jość bolšaje za Hrecyju, dyk jaho asudzili na śmierć za hetkija « kpiny » z tahočasnaha ludzkoha rozumu. A što zrabiŭby np. arabski beduin z-prad dvuch tysiačaŭ hod da Chrystusa, kalib chto jamu pamykaŭsia abjaśnić strukturu atomu heliocentryčnaj systemaj? Napeŭna pryniaŭby heta za kpiny. Vymahać ad Abrahama, kab umiesta svajho płašča kačaŭnika i turbanu, nadziavaŭ frak dy konfortovy cylindar byłob mienš absurdalnym, jak vymahać ad jaho havaryć jazykom universyteckich prafesaroŭ XX stahodździa.

Boh jość najhenijalniejšym za ŭsich uzhadavaŭcaŭ i ŭmieje danaravicca da zdolnaściaŭ ludziej, da jakich pramaŭlaje. Tamu Piśmo Śviatoje — słova Božaje — daskanalna dapasavana da stupieni duchovaha raźvićcia čałavieka i paśladoŭna adkryvaje jamu šlach da navukovaha paznannia.

My dazvolim sabie pastavić pytannie voraham relihii : jakijaž imienna pavašamu Biblija maje vykładać navukovyja teoryi? Vaša t. zv : « navuka mataryjalistyčnaja » ŭ svaim zmahanni z Śv. Pisanniem na praciahu XVIII st. vyśmiejvała biblijnyja raskazy ŭ svaich teoryjach, uvažanych za definityŭnuju niepamylnuju praŭdu. A tymčasam z henych teorykaŭ siannia j pyłu nie astałosia, i spaminajecca ab ich siannia z ironičnaj uśmieškaj na vusnach. Navukovy ŭzrovień buntarski XVIII st. minuŭ užo daŭno, dyk da jaho mieła dapasoŭvacca Biblija; ci da ŭzroŭnia sionnaiašniaha ? Alež — advažna hledziačy praŭdzie ŭ vočy — tre skazać, što i sionniašniaja navuka, pamima hihanckaha prahresu, jašče nie skazała svajho apošniaha słova. Za dźvieście hod paźniej vučonyja hladziecimuć z-hary na naš nizki ŭzrovień viedy, jak my hladzimo na našych praščuraŭ z XVIII st. Fenomen hety paŭtorycca, paznannie bo ludzkoje padlahaje niaupynnaj evalucyjnaj lohicy.

Tady jak Biblija adrazu dla ludziej usich časaŭ, była napisana a na bazie adpaviednaha specyjalnaha pajaśniennia danaraŭlajecca da ŭsich stupieniaŭ evalucyi intelektualnaj i duchovaj. Alež jahonaj misyjaj nia jość ludziam np. dakładnaj viedy astranamičnaj, a tolki spryčyniacca da raźvićcia ludzkoje asabovaści ŭ sfery moralnaj i duchovaj. Biblija nie źmiaščaje ŭ sabie nijakaj kasmalohii, ci bijalohii, ani nia choča imi być. Biblija vučyć čałavieka jak jon pavinien paznavać siabie samoha ŭ sensie moralnym j pakazvaje jakija pavinny być jahonyja adnosiny da Boha, da ludziej dy da ŭsich stvarenniaŭ. Jana vučyć jak čałaviek pavinien siabie daskanalić i raźvivać siłaj svajho rozumu j volnaj voli, ale zaŭsiody pad upłyvam niaupynnym łaski Božaj, nieabchodnaj da svajho zbaŭlennia.

Kali hłybiej unikniem u źmiest Biblii z hetaha hledzišča, dyk vyrazna ŭbačym, jak Śviatoje Pisannie pastupienna pamahaje čałavieku paznavać Boha j siabie samoha. Pierš-na-pierš vystupaje pierad našaj duchovaj uvahaj fihura (postać) Boha, ŭ jakoj adnak pieravažajuć aznaki antropomorfičnyja (čałaviekapadobnyja) bież jakich tahočasnaje ludztvo nia byłob zdolnaje šče zrazumieć svajho Stvaryciela. Prytym zauvažvajem, što Biblija nia ŭkryvaje, ale zusim adkryta vytykaje takoha rodu jakaści patryarchaŭ dyj naahuł vydatnych asabistaściaŭ Staroha Zapavietu, jakija trudna pahadzić z pryncypami chryścijanskaj moralnaści. Biblija apisvaje čałaviectva ŭ prymityŭnaj stadyi evolucyjnaj, u jakoj nat najbolš raźvityja ledź-ledź pračuvali nieabchodnaść viery ŭ adzinaha Boha dy svaju čałaviečnu hodnaść. Žyćcio hramadzkaje, po-za siamiejnym dy plamiennym, jašče nia isnavała.

Majžeš praz svajo pravadaŭstva kładzie fundamanty relihijnaha kultu Izraelskaha narodu, jak takoha, i stavić jamu bolšyja vymahanni moralnyja. Cełaja čarada prostych prykazanniaŭ, kožnamu zrazumiełych, akreślivaje fundamantalnyja abaviazki čałavieka adnosna Boha, siabie samoha dy adnosna inšych ludziej : « *Ja Ŭsiehaspadar, Boh tvoj . . . Nia miej inšych bahoŭ apráča mianie . . . Pavažaj baćku tvajho j matku tvaju . . . Nie zabivaj . . . Nia śvietč chvalšyva na bližniaha tvajho . . . Nie rabi raspusty . . .* »

Hetyja moralnyja zahady jość takija prostyja j jasnyja, što mohuć razumieć i małyja dzieci. Jany faktyčna stanoviać fundamantalnyja normy taho, što nazyvajem naturalnaju moralnaściu, h. zn : elementarnaje razrožnivannie dabra i zła, bież jakoha normalnaja evalu-

cyja hramadzkaści jość niemahčymaj. Hetaja naturalnaja moralaść u nijakaj relihii pahanskaj, u nijakim kodeksie (zborniku) pahanskim, nia była tak jasna dy tak prosta vykazana, jak u Biblii.

Siannia, kali minaje ŭžo tryccać stahodździaŭ ad napisannia henych prostych słoŭ, niekatorym trudna zrazumieć, čamu heta ŭsio nazyvajecca Abjaŭlenniem ; bo-ž nprkł. pavažańnie baćkoŭ, trymacca česna adnosna druhich ludziej — heta abaviazki, padyktavanyja samaj zdarovaj, nie raspuščanaj, naturaj čałavieka, urodžanyja jahonamu sercu.

Jano to tak — ale-ž u Švietym Pisanni hetyja naturalnyja, bolš ci mienš razumietyja, samapačućci byli pieršy raz u imia Boha sfarmułavanyja jak pravy i normy nienarušalnyja dla kažnaha dastupnyja. Hołas bo naturalnaha sumlennia heta niešta ŭsabiešniaje, zanadta asabistaje, a voś Dekaloh biblijny źjaŭlajecca pieršym vyskazam (formaj) sacyjalnym moralnaha prava, apavieščanym ad imia Boha Majžešam.

Heta voś naš adkaz na zakidy : Čamu Śviatoje Pisannie nia cikavicca sučasnymi navukovymi teoryjami j jość byccam supiarečnym ź imi?

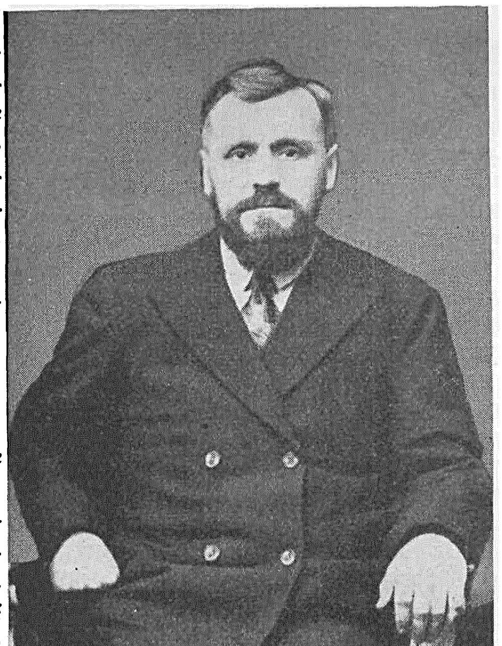
Na bačynie 6-aj 54 numaru našaj časopisi pav. čytačy znojduć paru prykładaŭ ab tym, što vučonyja i navuka abjektyŭnaja, znajučaja svaje zadanni i hranicy, nikoli z relihiaj, ź Biblijaj, navučajučaj ab Bohu, nia tolki nie spračałasia, ale natchniała vieraj :

Džems Klerk Makswel - najvydatniejšy fizyk Anhlii...

Heinrich Fogt - Heidelbergski prafes. astranomii...

Enri Poincarai - fizyk francuzki...

Vialebnamu
A. JAZEPU HERMANOVIČU, M.I.C.
najščyrejšyja dabražadanni z nahody Jahonaha
Załatoha Jubileju
PIAĆDZIESIACIHODŽDZIA ŚVIATARSTVA!

Iz poŭnym pryznanniem i hłybokaj pašanaj vitajem Darahoha Ajca Jubilata ŭ Załatoj Karonie, zdabytaj nie samaj tolki mnohaściu śviatarskich let, ale i pładavitaj idejnaj zasłužanaściu na tak krutym vyboistym i naježanym mučanickimi niebiaśpiekami šlachu apastolstva dla Chrystusa i dla narodu !

I kali na hetkim šlachu, pry svaim kvołym zdaroŭji, patrapiŭ, Darahi Jubilacie, dažyć i dapracavacca załatoje naharody pryznannia ad Boha i ad narodu, dyk mo nia budzie ironijaj varažyć i dabražadać Tabie jašče mnohich let i mahčymaściaŭ ucharašać henu karonu, bolš asypajučy jaje brylantami, što zichaciać i pyrskajuć praniźlivymi bliskami pavučajučaha humaru ŭ talentnym Tvaim tvorstvie...

Bajki, Darahi Jubilacie, bajki — pa-za cnotami Dastojnaha Śviatarstva j inšazdabyčnaha talentu — heta asablivaja zasłužanaść Tvaja i na bolšuju karonu, Brylantovuju !

Tamu ŭdziačny Znič razam iz svaimi čytačami j supracoŭnikami ŭ hetym pamiatnym śviatym dni dabražadaje j molicca, kab Boh padtrymoŭvaŭ dy abahačaŭ tuju tvorčuju iskru i na reštu dzion, brylantovych užo dzion, paśla hetych adśviatkavanych Załatych. *Redakcyja*

AHLAD KNIHI J. HERMANOVIČA «KITAJ - SIBIR - MASKVA»

Pierad nami niedaŭna vydadzienaja ŭ Mŭnchenie kniha Jazepa Hermanoviča pad nazovam « Kitaj-Sibir-Maskva ». Heta ŭspaminy ab savieckich laheroch prymusovaje pracy, viaźniem jakich na praciahu zvyš piacioch hod — ad kanca 1948 da pačatku 1955 hodu — byŭ sam autar.

Biełaruski katalicki śviatar Jazeh Hermanovič — jon-ža j biełaruski piśmiennik Vincuk Advažny — autar šmat vieršaŭ (bajek, red.), apaviadanniaŭ dy bolšych prazaičnych tvoraŭ, što drukavalisia pierad Pieršaj Suśvietnaj vajnoj u Zachodniaj Biełarusi — u vilenskich biełaruskich časapisach i asobnymi vydanniami. Najvažniejšy jahony litaraturny tvor — vialikaja apovieść « Chłapiec », vydadzienaja taksama ŭ Vilni pierad apošniaju vajnoju. Jahonyja tvory na temy žyćcia j bytu biełaruskaha sialanstva, prasočanyja ščyrym biełaruskim patryjatyzmam i pisanyja sakavita narodnaj movaj, ciešylisia zasłužanaj papularnaściaj siarod čytačoŭ Zachodniaje Biełarusi.

Jazep Hermanovič naležyć da katalickaha relihijnaha zakonu Maryjanaŭ. Biełaruskija śviatary — zakonniki hetaha ordenu mieli svoj klaštar u Drui, u paŭnočnaj Vilenščynie, dzie pravodzili efektyŭnuju relihijnuju j nacyjanalna-biełaruskuju dziejnaść. Tam-ža pieravažna pierabyvaŭ i pracavaŭ Jazep Hermanovič. Ale administracyjnyja j duchoŭnyja ŭłady davajennaj Polščy, niezadavolenyja ź biełaruskaha charaktaru dziejnaści drujskich Maryjanaŭ, rabili im

usiakija pieraškody. Heta i stałasia hałoŭnaj pryčynaj, što ładnaja kolkaść biełaruskich Maryjanaŭ była zmušanaja pakinuć Biełaruś dy vyjechać u dalokuju Mandžuryju na misijanerskuju dziejnaść. U ichnim liku byŭ i Jazep Hermanovič. Ad 1932 h. da samaha svajho aryštu kitajskimi kamunistymi u śniežni 1948 h. jon žyŭ i pracavaŭ u stalicy Mandžuryi — Charbinie.

Jazep Hermanovič byŭ aryštavany razam ź inšymi biełaruskimi śviatarami i ŭ dzień Kalad — 25 śniežnia 1948 h. — pieradadzieny ŭ Saviecki Sajuz. Usia hrupa aryštavanych likam piacioch śviataroŭ dy kolkich cyvilnych była pradadzienaja kitajskimi kamunistymi za peŭnuju sumu hrošaj. Saviecki Sajuz paśla piacimiesiačnaha śledztva, źvinavaciŭ usich u špijonskaj dziejnaści j zavočna zasudziŭ na 25 hod laheru kažnaha. Prysud heny adbyvaŭ Hermanovič u roznych laheroch systemy « Angar-Lagu » u va Ŭschodniaj Sibiry. Užo paśla śmierci Stalina, kali saviecki teror naahuł i laherny režym krychu złahadnieŭ, Jazep Hermanovič z pryčyny chvaroby na pačatku 1955 h. byŭ vypuščany na volu j vyjechaŭ u Polšču. Adtul u listapadzie 1959 h. jon prybyŭ u Rym. Nie zvažajučy na 72 hady vieku i pakuty ŭ savieckich turmach dy laheroch jon jašče poŭny siły i nie pakidaje svaje śviatarskaje dy litaraturnaje dziejnaści.

Siarod šmatlikich tvoraŭ memuarnaj litaratury ab savieckich turmach i laheroch, napisanaj biełymi viaźniami, jakim paščaściła apynucca ŭ volnym śviecie, uspaminy Jazepa Hermanoviča « *Kitaj-Sibir-Maskva* » vyroźnivajucca vielmi dadatna. Zdolny piśmiennik i ŭniklivy naziralnik žyćcia autar hetaha tvoru patrapiŭ padhledzieć i ŭ sakavita narodnaj movie zafiksavać šmat mamentaŭ lahermaha i turemnaha žyćcia. Realistyčna i praŭdziva jon adlustravaŭ ciažkija pieražyvanni biaźvinnych achviar savieckaha teroru, pryvodziačy charakternyja j žyvyja prykłady hetak zvanaj « sacyjalistyčnaj systemy spraviadlivaści ». U svaich uspaminach autar pieradaje nia tolki mamenty lahernaha žyćcia, što datyčyli jaho asabista, adnaŭlaje nia tolki epizody j fakty, što najzyrčej zachavalisia ŭ jahonaj pamiaci ; z knihi vidać, što autar ad samaha pačatku svajho źniavolennia systematyčna źbiraŭ patrebnyja mataryjały j dadzienyja, analizavaŭ ich dy starenna zafiksoŭvaŭ u svajoj pamiaci, kab potym, dačakaŭšysia voli, u nadychod jakoje ŭvieś čas vieryŭ, pieralić usio heta na papieru i zrabić dastupnym dla inšych. Tamu na 292 bałonkach svaich uspaminaŭ jon zdoleŭ dać vielmi bahaty j praŭdzivy abraz savieckaj lahernaj systemy.

Čytajučy ŭspaminy Jazepa Hermanoviča, adrazu ŭjaŭlajecca ŭ pamiaci śviežy jašče tvor savieckaha piśmiennika, takohaž samaha niadaŭnaha lahernika, Aleksandra Sałažanicyna, pad nazovam « Adzin dzień Ivana Dzianisaviča », jaki aprabavała svaim autarytetam CK KPSS i dazvoliła vypuścić u śviet. Sałžanicyn daŭ tut abraz zvyčajnaha štodziennaha žyćcia savieckaha laheru, abmiežavany časam usiaho tolki da adnaho dnia, zusiaredziŭšy adnak na hetym minimalnym adrezku času całuju mnohaść detalaŭ žyćcia biaźvinna zasudžanych ludziej. Abraz hety padany autaram nie ŭ memuarnym vykładzie, a ŭ vasadkach mastackaha litaraturnaha tvoru.

Uspaminy-ž Jazepa Hermanoviča na hodnaść litaraturnamastackaha tvoru zusim nia pretendujuć. Heta tvor memuarnaha charaktaru, ŭ jakim autar adnak nia tolki apisvaje autentyčnyja fakty j vypadki, ale taksama analizuje dy abahulniaje ich, robiačy cikavyja i trapnyja vysnavy ź ich. Dziela prykładu pracytujem tut jahonaje dy naahuł usich lahernikaŭ razvažannie ab tym, jak savieckija śledčyja j sudovyja orhany razumiejuć špijanaž, najčaściej inkryminavany imi savieckim aryštavanym. Autar piša :

« Voś jak Saviecki Sajuz razumieje špijonstva : Kali chto być moh-by špijonam, dyk jon nia moža im nia być. — A kali nia moža im nia być, značycca, jon im jość ! — A raz jon im jość, dyk jaho adrazu treba aryštavać i na dopytach jon pavinien pryznacca da špijonstva. — Kali pryznaŭsia sam, dyk jon náčysta vyjhraŭ : jon dastanie narmalnuju karu ad 10 da 25 hod. — A kali jon nia pryznajecca, dyk śledčy pavinien jamu « pamahčy » pryznacca... A ŭ hetym kirunku jany majuć vyrablenuju praktyku, jakoj niavinnych davodziać da taho, kab pasłušna pryznalisia da viny. — A kalib chto pieratryvaŭ usiu savieckuju inkvizycyju i nia pryznaŭsia, dyk sud, abo « OSO » (« Osoboje Sovieščanije »), i tak jaho pakaraje, a moža naviet abvastryć karu za upartaść ».

Pryśviačajučy niemała ŭvahi specyfičnaj katehoryi savieckich ludziej, jak siarod źniavolenych, hetak i « volnych », viedamaj pad nazovam « błatnych », autar dajchodzić da takoha vysnavu ab henym typovym *pradukcie savieckaj systemy* : « Pryhladajučysia da błatnych, sama naprašvajecca dumka, što ŭvieś saviecki ład — partyja, urad, dziaržava dy ŭvieś Sajuz — heta čysty « błat » ; heta zavajavanaje j rasplanavanaje prava da ŭsiakaj niapraŭdy, hvałtu, samavolstva, biaspraŭja i samachvalstva ».

Šmat jakija apisanni ŭ knizie skryvajuć hłyboki bol niaščasnych biaźvinnych ludziej, što stalisia achviarami savieckaje biaźlitasnaści. Voś, prykładam, autar pieradaje źmiest lista małoje Aniuty ź Biełarusi, jaki napisała jana svajmu źniavolenamu baćku Biadulieviču : « Pisŭ ja tabie tvaja dačka Aniuta, a mnie 10 minuła. A ja sama — pieršaja vučusia ŭ škole. A mama dyktavała, a ja pisała. A ty, tata, nie biaduj, my pražyviom, bo ŭ nas jość padśvinak i try kurački. Tatačka, kali vierniešsia? My za ciabie molimsia Bohu, a ja ciabie mała pomniu. Jak ciabie brali, kryčali, a my doŭha płakali i ciabie ŭžo nia było, a ciotka Karusia kazała... jaje taksama... ».

A reštu lista cenzura zamazała, ale možna było zdahadacca, što i tuju ciotku vyvieźli. Kali ja čytaŭ list, Biadulevič płakaŭ i ŭsie prysutnyja ciažka ŭzdychali, choć kažny mieŭ dosyć hora svajho, ale j za čužoje ščymieła serca ».

Uspaminy Jazepa Hermanoviča šmat vyjhrajuć jašče j tym, što jany pisanyja spakojna i abjektyŭna. Naviet ab samym sabie i sobskim hory autar havoryć, jak ab zusim staronnim čałavieku i zvyčajnym jahonym stanie. U va ŭspaminach nie znajšci ani pieraduziataj złości, ani, zdavałasiab zusim naturalna, pačućcia nienaviści da svaich kryŭdzicielaŭ. A niekatoryja apisanni naviet prychvarbavanyja ŭłaścivym naahuł piśmienniku humaram. Voś jak apisvaje jon ciažkuju lahernuju pracu vadavozaŭ, jakim papadała časam być i jamu samomu :

« Rabota išła pasaviecku, sposabam « autamatyzavanym » : značyć, my sami chadzili « sama-chodam » bočku ciahnuli « samatuham », vadu dastavali dvuma viodrami « sama-krutam » ; dzie nia mieli siły pamahali sabie « samakrykam »... ».

Jak całaść, uspaminy Jazepa Hermanoviča — heta vialikaja i kaštoŭnaja dakumantacyja ščytna zamknutaha ad vonkavaha śvietu žyćcia j žachlivych mukaŭ šmat miljonaŭ ludziej, vyhnanych na mnohija hady.

Dr. Stanisłaŭ Stankievič

JANKA KUPAŁA, JAK I JAKUB KOŁAS, NA PAZYCYJACH NIEZALEŽNICKAJ EMIHRACYI

(praciah z N. 72)

Mo nia ŭsim sianniašnim čytačam viedama, što ad Janki Kupały savieckaja litaratura adabrała bolš za sto šeśćdziesiat tvoraŭ, a siarod ich najlepšyja paetyčnyja šedeŭry, chočučy zrabić ź jaho *svajho* klasyka, patryjota i trybuna. Usie tyja tvory stajać na pravodnaj Kupałavaj linii — « całaviečaha j Boskaha prava na svabodu nacyjanalnuju svajmu narodu », pra što pisaŭ i havaryŭ pry ŭsiakaj nahodzie. U tryccatych hadoch za hetkaje tvorstva Kupała šmat pieranios pravślednych ździekaŭ. Danośnickaja krytyka tahdyšniaja abzyvała jaho « rycaram nacyjanalistyčnaje kontrrevalucyi ».

Jašče ŭ 1922 hodzie pad kanfiskacyju trapiŭ słavuty vierš « Pierad budučyniaj », jaki źjaŭlajecca viaršynioju Kupałavaha antybalšavizmu. Aficyjalnaja dola hetaha vieršu była ŭładami abmiažavana, i to ź niedahladu, adnym dniom tolki publičnaha prosperavannia; na druhi dzień spachapilisia. Časapis « Adradžennie », u jakim byŭ upiaršyniu nadrukavany toj « trefny » vierš, zahadali źniać z prodažu i tolki dazvolili paśla pradavać ačyščany ad « kukalu »...

Balšavickaja krytyka zaŭsiody vytykała jaho Kupału, jak najbolšy « złačyn » adnosna režymu, nie advažvajučysia naviet jaho cytavać dziela niebiaśpiečnaj dynamiki vybuchovaj. Bičujučy niavolnictva j žabractva ducha, Kupała źviartaŭsia da nacyjanalnaha sumlennia narodu, abrabavanaha « z honaru j kašuli » j zaklikaŭ jaho « burałomnym kličam » da « vyzvalennia z put », da antybalšavickaje nacyjanalnaje revalucyi.

Voś tekst henaha, sionnia (ŭ 81 ŭhodki narodzin Paeta) ŭžo mała kamu viedamaha, tvoru

PIERAD BUDUČYNIAJ

Staimo pierad budučyniaj našaj
I ŭsio varožym, sočym jejny chod...
Ci ŭskreśniem my, dumoju ŭpaŭšy, źviaŭšy,
Kab vyjšci ŭ śviet, jak niejki zdolny rod...

Siahonnia my žyviom i ŭdzień my błudzim
Pad maskaj, aślaplajučaju nas,
I što skazać samym sabie i ludziam,
Nia viedajem, nia možam, choć i čas.

Zacisnuty, zadušany, jak myšy
Pad žorstkim vienikam, z usich bakoŭ,
Šukajem, jak ślapyja, nia zhubiŭšy
Taho svajho, što naša ad viakoŭ.

Nakryŭlenyja kaliś našy dušy
Dahetul vyprastać nia ŭmoc jašče;
Snujomsia, ŭ dumkach zvodnych zatanuŭšy.
A chtoś, a štoś i mučyć i piače.

Ciabie čakajem, budučyni niejkaj,
Što pryjdzieš, niědzie ŭsich nas paviadzieš,
I hiniem marna pad čužoj apiekaj,
Adbiŭšysia ad rodnych viechaŭ, mież.

A chtoś daloki, ci chtoś moža blizki
Zasieŭ za naš biasiedny, sytny stoł
I kidaje, jak z łaski, nam ahryzki.
A my k ziamli z padziakaj hniomsia ŭpoł.

Niavolnictva j žabractva tak nas źjeła
I tak nam vysmaktała z serca sok,
Što na't u vočy hlanuć, plunuć śmieła
Nia śmiejem, staptanyja na piasok.

Tam čutny: « Biełaruś! » Tam — « Niezaležnaść !»
A tam — « Paŭstań praklaćciem... » Nu, a my?
My ŭ strachu... dym krutnia... raźbiežnaść...
Biaz tołku kryllem łopajem, jak ćmy.

O, tak, jak ćmy, jak spudžanyja varony!...
My słuchajem i niuchajem tut, tam:
Jaki paviejeŭ viecier na zahony —
Zachodni, Uschodni, j ci ad nas, ci k nam?

Ahrablenyja z honaru j kašuli,
Z svajho pryncypu vyhnanyja von,
My — dziakujem, što torby apranuli
Na nas dy z vašych nitak-vałakon.

Z kijkom žabračym tak my, paŭnaletki,
Brydziom, paŭziom u śviet — skroź nieŭpapad,
I prysiahajem, kličam Boha ŭ śvietki,
Što my — nia my, što niechta vinavat...

I tak žyviom, siabie samych nia znaŭšy,
Učora, sionnia łazim miž kanaŭ...
Niaŭžo-by chto j nad budučyniaj našaj
Naviek załom praklaty załamaŭ?

Niaŭžo nas nie abjaśnić rozum jasny,
I nie pakinie bicca z kuta ŭ kut?
Niaŭžo klič viečny budzie ŭ nas naprasny —
Klič burałomny: vyzvalennia z put!

BALABU IZ BARABU:

Jak tolki byŭ skončany słaŭny « čyrvony kabel » Washington-Maskva, Prez. Kennedy, žadajučy paradzicca z mudracami « staroha režymu », pytaje spałučyć telefanična jaho z piekłam.

Dačuŭšysia ab hetym Prm. Chruščoŭ, śpiašyć aduzejemnicca, cikaviačysia adnak kolki kaštavacimie; i atrymoŭvaje adkaz, što — 50 kapiejak.

— Ŭsiaho — dzivicca — za takuju puściakovinu, tady jak amerykanie na heta vydali 50 miljonaŭ dalaraŭ?

— Niama dziva, tavaryš Mik'ta, — vyjaśniaje centrala, — dla ich bo heta sprava dalokaja zahraničnaja, a dla Vas — zusim miascovaja...

EP.

Direttore respons.: Dott. A. FRUTAZ
Posta indir.: Dott. P. TATARYNOVIC
Roma, Via Trionfale, 6415

Z dazvolu
Duchoun Uladau

Tipografia Fausto Failli - Roma

Pubblicazione autorizzata dal Tribunale di Roma con decreto del 7-12-1950